

(накази про проведення навчання, дані інвентаризації викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря, акти приймання-здачі виконаних робіт у сфері природокористування та охорони довкілля тощо).

Базилевич В.Д. Глосарій зеленого бізнесу: українсько-німецький-російсько-англійський / В.Д. Базилевич, Д.Вальтер, Г.І. Купалова та ін. – К.: Знання. – 2010. – 518 с. 2. *Малік М.І.* Сталий розвиток сільських територій на засадах регіонального природокористування та еколого-безпечного агропромислового виробництва / М.І. Малік, М.А. Хвесик // Економіка АПК. – 2010. – № 5. – С. 3-12. 3. *Харченко Т.Б.* Формування та впровадження екологічного менеджменту на підприємствах України / Т.Б. Харченко // Теоретичні та прикладні питання економіки. зб. наук. праць. – Вип. 22. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2010. – С. 162-168. 4. *Сагайдак Ю.А.* Забруднення довкілля як загроза сталому розвитку України / Ю.А. Сагайдак // Теоретичні та

прикладні питання економіки: зб. наук. праць / за заг. ред. проф. Сханурова Ю.І., Шегди А.В. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет". – Вип. 26. – 2011. – С. 214-218. 5. *Купалова Г.І.* Формування ефективної системи екологічного менеджменту та аудиту / Г.І. Купалова, Д.К. Ульянова // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 1 (11). – С. 48-53. 6. *Купалова Г.І.* Облік та аналіз біологічних активів / Г.І. Купалова, Н.В. Гончаренко. – К.: Освіта України, 2011. – 244 с. 7. *Литвиненко Т.М.* Причини, мотиви та результати соціальної відповідальної активності диверсифікованих компаній / Т.М. Литвиненко // Теоретичні та прикладні питання економіки: зб. наук. праць / за заг. ред. проф. Сханурова Ю.І., Шегди А.В. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет". – Вип. 26. – 2011. – С. 61-69. 8. ISO 14001:1997 "Система управління навколишнім середовищем" / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.iso14000ukraine.org.ua.

Надійшла до редколегії 18.06.12

УДК 330.341.1:330.837

О. Катигрובה, канд. екон. наук, асист. (КНУ імені Тараса Шевченка)

СИСТЕМА ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Досліджено особливості системи інституціоналізації інноваційних процесів в умовах ринкової трансформації, визначено її основні підсистеми, розкрито їх сутність і роль у розвитку інноваційної економіки.

Ключові слова: інновації, інститут, інноваційний процес, інституційно-економічна, організаційно-інституційна, нормативна, технологічна та інституційно-культурологічна підсистеми.

Исследованы особенности системы институционализации инновационных процессов в условиях рыночной трансформации, определены ее основные подсистемы, раскрыты сущность и роль в развитии инновационной экономики.

Ключевые слова: инновации, институт, инновационный процесс, институционализация, институционально-экономическая, организационно-институциональная, нормативная, технологическая и институционально-культурологическая подсистемы.

The article explores the characteristics of innovative processes institutionalization system in the market transformation, defined its general subsystems and reveals their essence and role in the innovative economy development.

Key words: innovation, institute, innovative process, institutionalization, institutional and economic, organizational, institutional, regulatory, technological and institutional-cultural subsystems.

Розвиток сучасної конкурентної економіки забезпечується шляхом безперервного формування нових, дедалі складніших організаційних структур та інститутів ринкової макроєкономіки, переходу ініціативи господарювання до інституційних суб'єктів.

Інноваційна сфера є складною системою взаємодії інноваційних підприємств, інвесторів і новаторів, які займаються випуском і реалізацією конкурентної продукції. Вона характеризується сукупністю відносин, що виникають між різними суб'єктами господарювання в процесі перетворення наукового знання в інновацію та їх розповсюдження в господарській практиці, тобто в інноваційному процесі.

В Україні склалася неефективна інституціональна система, оскільки вона зберігає традиції централізованого бюрократичного управління. Особиста приналежність економічного суб'єкта до олігархічного клану або близькість до державної влади визначають надійність додержання виконання контрактів та успішність інноваційної діяльності в усіх сферах. Побудована на такій основі інституціональна система не сприяє політичній стабілізації суспільства, блокує природний механізм дії ринкової конкуренції і не гарантує захисту права власності. Це частостворює стимули і мотиви, які спрямовують дії економічних суб'єктів на досягнення цілей, діаметрально протилежних передбаченням у програмах інноваційного розвитку. Інституції регуляторного середовища перебувають у тривалому періоді адаптації до ринку. Це об'єктивно потребує теоретичного аналізу сутності системи інституціоналізації інноваційного розвитку й подальшого вивчення її впливу на національну економіку.

У працях українських учених В. Александрової, В. Базилевича, В. Гейця, В. Осецького, А. Ткача, Л. Федулової, А. Чухна та інших науковців висвітлюються характерні напрями інституціоналізації інноваційних процесів. Досвід переконує, що недостатня ефектив-

ність механізму їх ринкового регулювання потребує усунення негативних явищ у його функціонуванні та посилення державного впливу на технологічні перетворення в інноваційній сфері з метою комплексного розв'язання проблем, які постають перед країною.

В економічній науці інституціоналізацію інноваційної галузі як соціально-економічний процес розглядають переважно у трьох різних аспектах. Сутність першого полягає у тому, що інституціоналізація досліджується як процес створення стабільних зразків соціально-економічної взаємодії, що заснована на формалізованих нормах, законах і звичаях. У цьому разі інституціоналізація розглядається як можливість прогнозування поведінки економічних суб'єктів у відповідних соціальних ролях. Другий напрям передбачає вивчення даного процесу з позиції правового й організаційного закріплення форм поведінки, взаємодій і соціальних відносин, що притаманні суспільству. Третій напрям охоплює процес формування складових соціально-економічного інституту, тобто впорядкування і структурування компонентів свідомості та поведінки, закріплення певних зразків, форм, норм, яких дотримуються люди, маючи відповідні статуси і виконуючи відповідні ролі.

В Україні увага науковців і практиків сконцентрована на проблемах інституціоналізації інноваційних процесів в економіці, постійно дискутуються питання щодо побудови ефективної інституціональної структури інноваційного розвитку, тому виникає потреба у детальнішому вивченні цієї системи.

Метою статті є визначення особливостей системи інституціоналізації інноваційних процесів у ринкових умовах, її характерних ознак і складових елементів.

На наш погляд, інституціоналізація інноваційних процесів означає створення господарськими суб'єктами сприятливого середовища для реалізації широкого спектра конструктивних потенційних можливостей розвитку

у вигляді норм права за допомогою економіко-правового регулювання суб'єктами влади.

Інституціоналізація передбачає побудову економічних інститутів, що забезпечують раціональну координацію економічної поведінки величезних мас людей – агентів інтелектуально-інноваційної діяльності та їх різноманітних структурних утворень. Серед її найбільш важливих завдань виділяють забезпечення свободи підприємництва, необхідної для створення потенціалу інноваційного розвитку; функціонування ринку як орієнтира напрямку господарської діяльності; контроль за інститутами суспільства; розвиток правової системи, що регламентує поведінку суб'єктів суспільства з точки зору допустимості цілей, методів і форм їх взаємовідносин [7, с. 30].

Здійснення інноваційних процесів в економіці забезпечують такі інститути:

- діяльність яких спрямована на підготовку людського капіталу та сприятливого інформаційного середовища для ведення інноваційної діяльності;
- що безпосередньо беруть участь у процесі створення, комерціалізації та використання нового знання;
- які спрямовані на забезпечення інноваційної діяльності матеріальними ресурсами [3, с. 40].

Суб'єктами інституціоналізації виступають держава, фірма, домогосподарство.

Об'єктом інституціоналізації інноваційних процесів є умови, необхідні суб'єктам для впровадження власних намірів у інноваційній діяльності, які, у свою чергу, передбачають створення конкурентних умов, специфікацію прав власності, сприяння розвитку корпоративних і контрактних відносин тощо. До складу когнітивних намірів належать етичні норми ведення бізнесу, дотримання взятих зобов'язань, цінності, довіра, ставлення і думки економічного суб'єкта.

Важливою ознакою інституціоналізації інноваційної сфери є інституювання. Цей процес охоплює всі стадії прийняття конкретних правових актів, що регламентують діяльність суб'єктів ринку. Процесуальність – аспект інституціоналізації, якому притаманний вербальний або письмовий характер. Зазначимо, що втілення усного інституювання – це звичайне право, яке діє на основі персональної домовленості всередині окремих спільнот. Проте в умовах стрімкого розвитку політичної та економічної систем основним засобом комунікації стає письмовий текст, що містить правові норми, інструкції, розпорядження, виконання яких є обов'язковим.

Таким чином, з нашого погляду, інституціоналізація інноваційних процесів передбачає виникнення й підготовку суб'єктів інноваційної діяльності та норм політичної влади, що врегульовують економічні відносини обміну й інститууються шляхом прийняття конкретних правових актів. Результатом процесу інституціоналізації можна вважати створення відповідно до норм і правил чіткої структури, схваленою більшістю учасників інноваційного процесу.

Система інституціоналізації інноваційного процесу – це сукупність взаємопов'язаних інституцій, які дають змогу створити сприятливе інноваційне середовище у вигляді норм права за допомогою економіко-правової регульованої діяльності реальних суб'єктів влади.

З нашого погляду, у структурі інституціоналізації доцільно виокремити такі основні складові підсистеми: інституційно-економічну, організаційно-інституційну (структурну), нормативну (регулятивну), технологічну та інституційно-культурологічну.

Інституційно-економічна підсистема охоплює механізми економічного відтворення, що передбачають підтримання історично зумовлених процесів виробниц-

тва, розподілу, обміну і споживання вироблених благ за допомогою, як правило, неписаних (неформальних) правил здійснення господарських відносин.

В умовах становлення ринкових відносин відбувається складний процес перетворень на всіх рівнях економічного і політичного життя країни. Розрізняємо три взаємозалежні етапи, за посередництвом яких спостерігаємо економічні зміни: лібералізація економіки і макроструктурна стабілізація; макроструктурна реформа; мікроекономічна реструктуризація можливостей економіки.

Процес лібералізації є основою переходу до ринку, проте він завжди супроводжується дестабілізацією, зумовленою зростанням цін. З метою визначення масштабів і функцій державного сектору в Україні слід враховувати специфіку інверсійного типу суспільної трансформації. В даному випадку це означає застосування зворотної послідовності перетворень і порушення розвитку, притаманного ринковій економіці.

Комплікація господарського життя, перехід на інноваційний тип розвитку вимагає підвищення оперативності у прийнятті рішень шляхом децентралізації управління в інноваційній сфері, тому важливим є проведення приватизації.

Макроструктурна реформа – це складний багатоаспектний, масштабний і тривалий процес, пов'язаний із маневруванням у різних сферах економіки, одним із головних принципів якого є поєднання багатогалузевого розвитку з перепрофілюванням національного господарського комплексу шляхом його включення у міжнародний поділ праці та процес економічної інтеграції [1, с. 30].

Структурна політика повинна відповідати складній багатоаспектній побудові економіки і враховувати основні об'єктивні тенденції її трансформації. Пріоритетні напрями об'єктивно визначені умовами відтворення ресурсів і формування суспільних потреб, які динамічно змінюються із підвищенням ступеня економічної зрілості суспільства. Причинами подібних змін стали зростання вимог і можливостей науково-технічного прогресу, ролі нематеріальних факторів виробництва (освіти, науки, кваліфікації кадрів, інфраструктури, науково-технічних факторів, конкуренції); поява нових соціально-економічних ризиків, пов'язаних із комплексом проблем науково-технічного прогресу, глобалізація сучасних економічних процесів. Стабільно функціонуючий сектор підприємництва спроможний зменшити негативний вплив кризових процесів на економіку і, зрештою, нівелювати руйнівні соціально-економічні наслідки кризи. Насамперед, малепідприємництво виконує важливу роль в умовах кризи – поглинання робочої сили, тобто запобігання зростанню безробіття в економіці [4, с. 39].

Заходами мікроекономічної реструктуризації є нові капітальні вкладення, перерозподіл робочої сили, закриття старих виробництв, підвищення конкурентоспроможності підприємств, що вимагають часу і великих грошових витрат. Оскільки ще на ранньому етапі реформ концепцію "творчого руйнування" Й. Шумпетера було неправильно витлумачено, тому суспільство зазнало сильного шоку без терапії і неабияку дозу руйнувань без творення, що призвело замість стійкого росту до тривалого спаду та інфляції.

Організаційно-інституційна підсистема формується із комплексу органів різних рівнів, функціями яких є управління, регулювання, стимулювання інноваційної діяльності та сприяння її розвитку. До складу цієї підсистеми входять також інститути законодавчої, виконавчої та судової влади, об'єднання підприємців, споживачів, неурядові організації, великі корпорації, університети, академії наук, винахідники та інші суб'єкти, зацікавлені в ефективності інноваційної діяльності.

Питання подальшого інноваційного розвитку є надзвичайно актуальним протягом періоду економічних реформ, тому уже у 1991 р. було створено Комітет із питань науково-технічного прогресу. В інноваційній сфері діяли Державний комітет із питань науки і техніки, Державний комітет із питань науки і техніки і промислової політики, Міністерство у справах науки і технологій, Державний комітет із питань науки та інтелектуальної власності, Міністерство науки та освіти.

Завдяки розвиненій освітянській сфері, середній та вищій освіті населення, Україна має вагомий науково-технічний потенціал, здатний продукувати нові знання та трансформувати їх у виробництво як інновації. Пост-індустріальна економічна система з особливим технологічним способом виробництва докорінно змінює становище працівника в суспільстві, механізм мотивації праці, підносить його роль і значення, добре відображає сучасні економічні процеси, що характеризують вагомі зміни в характері діяльності, цілі якої виходять за межі виробництва предметів матеріального споживання [6, с. 16]. Основними формами підготовки наукових і науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації є аспірантура та докторантура. Незважаючи на зростаючі показники розвитку кваліфікованих кадрів, науково-технічний потенціал України практично виключений із процесу економічного розвитку, а інноваційна діяльність характеризується структурною деформованістю й відносно низькою взаємодією наукового і підприємницького секторів.

Важливою компонентою інституціоналізації інноваційного процесу є *нормативна (регулятивна) підсистема*, яка охоплює нормативно-правове забезпечення та систему управління (менеджменту), що об'єднує державні, галузеві й мережеві механізми інтеграції всіх елементів інноваційної сфери на основі новітніх управлінських та інформаційних технологій [5, с. 34]. Їх ефективна взаємодія забезпечує формування і проведення у державі узгодженої науково-технічної політики.

Після набуття Україною статусу незалежної держави Верховна Рада прийняла ряд законів України, спрямованих на регламентацію наукової та науково-технічної діяльності, зокрема: "Про основи державної політики в сфері науки і науково-технічної діяльності", "Про інноваційну діяльність", "Про інвестиційну діяльність", "Про науково-технічну інфраструктуру", "Про наукову та науково-технічну експертизу", "Про авторське право і суміжні права", "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій" тощо.

Основними завданнями державно-правового регулювання суспільних відносин щодо інтелектуальної власності визначено примноження науково-технічного потенціалу країни, захист національних інтересів у сфері економіки та забезпечення технологічної безпеки держави.

Обов'язковою умовою сприятливого для інновацій середовища є наявність чітких і прозорих правил діяльності підприємців. Нормативна підсистема інституціоналізації інноваційної сфери спрямована на забезпечення паритету між інтересами держави та бізнесовими колами. Прийняття Законів України, інших законодавчих актів, нормативних документів дає можливість узгодити та структурувати основні принципи здійснення інноваційної діяльності. Проте адміністративні бар'єри часом є неефективними, внаслідок чого виникають несприятливі умови для поширення інновацій. Це призводить до складного, непрозорого регулювання і вимагає розробки відповідних організаційно-економічних механізмів подолання негативного впливу цих правил.

Інституційно-технологічна підсистема охоплює механізми фінансування центрів розробок і аналітичних

центрів, науково-дослідних інститутів, територіальні та галузеві органи управління, холдингові фінансово-промислові групи, приватні особи, які беруть участь у відтворювальному процесі та формуванні кінцевого суспільного продукту. Продуктом діяльності названих структур є розрахунки, інтелектуальні розробки, цільові програми розвитку, а об'єктом – виробничі підрозділи, що здійснюють інформаційну діяльність і можуть залучатися до інноваційного процесу.

Складовими елементами інституціонального середовища фінансової системи є податкові та кредитно-банківські інституції, державні фонди, фонди соціального страхування, пенсійний фонд, фонди громадських і релігійних організацій, діяльність яких забезпечує функціонування інноваційного ринку.

Механізм фінансування інноваційної сфери є важливим чинником структурування секторів науки. Простежується тісний зв'язок фінансової залежності установ певного сектору від джерел фінансування та її відомчого підпорядкування. Чим більший обсяг державних коштів одержує структура, тим більшою мірою державні інститути зацікавлені в обмеженні його розміру, мають важіль впливу на установу та мають намір управляти її діяльністю. Співвідношення обсягів коштів із різних джерел, серед яких основними є державний і місцеві бюджети, кошти вітчизняних та іноземних інвесторів, власні кошти організацій, визначає адміністративний статус установи та її ринкову поведінку.

Вважаємо, що економічне зростання вимагає від фінансово-банківського сектору адекватного наповнення економіки фінансовими ресурсами. За цих умов особливо значення набуває запровадження кредитування пріоритетних інноваційно-інвестиційних проектів через фінансові установи реконструкції та розвитку, підвищення капіталізації кредитно-фінансових інституцій, застосування і вдосконалення механізмів рефінансування й часткової компенсації ставки відсотка за кредитами комерційних банків, створення умов для розвитку небанківських фінансових установ, інституцій спільного інвестування, широкого використання іпотеки та лізингу.

Соціокультурна підсистема пов'язана з національними особливостями певної країни, народу, етнічної групи. Результати розвитку певної соціально-економічної моделі у відповідних історичних умовах країни значною мірою залежать від того, наскільки її базові цінності відповідають ціннісним уявленням даного етносу та його готовності прийняти визначені "правила гри". Ця підсистема може набути особливо вагомого, неприродно великого значення і зумовити зміни та деформації в інших підсистемах.

Інституціональні теорії відводять провідну роль не стільки технологіям і виробничим ресурсам, скільки людському фактору, який є головним чинником соціально-економічного розвитку. В сучасних умовах вихід за межі власне матеріального виробництва пов'язаний, передусім, із трансформацією суб'єктивного ставлення людини до процесу виробництва як до того, що протирічить намаганням особистості, та сприяє ставленню до нього, як до процесу, який спонукає до розвитку творчого потенціалу людини [7].

Необхідність глибоких якісних перетворень в економіці України вимагає докладнішого і більш конкретного з'ясування змісту, структури та шляхів формування у середовищі цивільного суспільства такого типу економічного мислення, що відповідає рівню інноваційного розвитку. Економічне мислення сучасного суспільства формується в умовах, коли людина праці стала співвласником виробництва на основі приватної власності.

На наш погляд, це стало причиною принципової зміни світоглядного змісту нації, що істотно підвищило роль інноваційного чинника в її життєзабезпеченні. Перехід цивілізованого суспільства на інший ступінь економічного мислення зумовлений, передусім, становленням нової технологічної парадигми, що дасть змогу вивести країну із стану застою чи кризи.

В результаті дослідження приходимо до висновку, що в умовах ринкової трансформації формування ефективної системи інституціоналізації інноваційного процесу виконує досить важливу роль, визначаючи та закріплюючи соціально-економічні норми, правила, статуси і ролі з метою забезпечення сприятливого середовища для активізації інноваційної діяльності. Охоплюючи систему управління даною сферою з економічної, організаційної, нормативної, технологічної та соціокультурної позицій, інституціоналізація сприяє створенню комплексної системи розвитку економіки на якісно новому рівні та підвищенню конкурентоспроможності України на світовому інноваційному ринку.

Поглиблених досліджень потребує подальше обґрунтування й удосконалення складових елементів інсти-

туціоналізації інноваційного процесу в найближчій перспективі, оскільки вона залишається однією з найскладніших економічних проблем сучасності й вимагає нових ідей та пошуків.

1. *Александрова О. С.* Конкуренція: благо чи зло. Специфіка та тенденції розвитку: [монографія] / О. С. Александрова. – К.: Обрій, 2006. – 144 с. 2. *Базилевич В. Д.* Філософія економіки. Історія: [монографія] / В. Д. Базилевич, В. В. Ильин – К.: Знання; М.: Рыбари, 2011. – 927 с. 3. *Україна у вимірі економіки знань:* [моногр.] / [В. М. Геєць, В. П. Александрова, Ю. М. Бажал та ін.] – К.: Основа, 2006. – 588 с. 4. *Красота О. В.* Мале підприємство: економічна сутність та роль у подоланні кризи / О. В. Красота // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія "Економіка". – 117/2010. – С. 37-40. 5. *Онiкiєнко В. В.* Розвиток національної інноваційної системи на етапі становлення в Україні постіндустріального суспільства: [монографія] / В. В. Онiкiєнко, Л. М. Ємельяненко / НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України. – К., 2008. – 68с. 6. *Осецький В. Л.* Механізм впливу державних інституцій на регулювання трудових процесів у мотиваційній системі / В. Л. Осецький, І. Л. Татомир / Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія "Економіка". – 117/2010. – С. 12-16. 7. *Ткач А. А.* Інституціональні основи ринкової інфраструктури: [монографія] / А. А. Ткач – К.: НАН України, Об'єдн. ін-т економіки, 2005. – 295 с.

Надійшла до редколегії 11.07.12

УДК 339.137.2:332.133.6 (574.3)

Н. Кенжебеков, канд. экон. наук, доц. (Карагандинский экон. ун-т Казпотребсоюза)

ПРИОРИТЕТЫ РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОСТИ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Проаналізовані тенденції розвитку промисловості Карагандинської області, виявлені основні проблеми, які перешкоджають інноваційному розвитку. Обґрунтовані заходи щодо комплексної політики, спрямованої на реалізацію великих інвестиційних проектів у традиційно експортноорієнтованих секторах економіки регіону.

Ключевые слова: промисловість Карагандинської області, модернізація промисловості, концепція і пріоритети розвитку промисловості, промисловий потенціал.

Проанализированы тенденции развития промышленности Карагандинской области, выявлены основные проблемы, препятствующие инновационному развитию. Обоснованы мероприятия по комплексной политике, направленной на реализацию крупных инвестиционных проектов в традиционных экспортноориентированных секторах экономики региона.

Ключевые слова: промышленность Карагандинской области, модернизация промышленности, концепция и приоритеты развития промышленности, промышленный потенциал.

In article tendencies of development of the industry of the Karaganda area are analysed, the basic problems interfering innovative development are revealed. Are proved actions for the complex policy directed on realisation of large investment projects in traditional export sectors of economy of region.

Key words: the industry of the Karaganda area, industry modernization, the concept and priorities of development of the industry, industrial potential.

Карагандинская область занимает важнейшее место в минерально-сырьевом комплексе Республики Казахстан суникальными месторождениями железа, меди, марганца, барита, полиметаллов, редких металлов, угля и пр. На территории области сосредоточено 100% запасов марганца республики, 36% меди, 80% вольфрама, 64% молибдена, 54% свинца, более 40% угля (в т. ч. 100% запасов коксующихся углей). Ее недра богаты редкими и редкоземельными металлами: висмут, серебро, сурьма, титан, никель, кобальт, корунд, мышьяк, олуниг и др. Почти все полезные ископаемые в области расположены на поверхности и их можно добывать с высокой рентабельностью [1].

Потенциальная извлекаемая ценность балансовых запасов региона по основным видам твердых полезных ископаемых составляет 758,2 млрд долл. США, запасы и прогнозные ресурсы недр – 1162 млрд долл. США.

Ведущие отрасли промышленной специализации Карагандинской области имеют мощную сырьевую базу. В структуре промышленного производства основное значение отводится черной и цветной металлургии, угледобыче, машиностроению и металлообработке, химической промышленности, электроэнергетике, промышленности строительных материалов, пищевой (рис. 1).

Удельный вес валовой добавленной стоимости

промышленности в ВРП области имеет нестабильную динамику роста и достиг 49,6% к 2010 г. (2005г. – 51,5%, 1991г. – 44,0%) (табл. 1).

Численность промышленного персонала в промышленности сократилась более чем в 2 раза: с 258,3 тыс. чел. в 1991 г. до 111 тыс. чел. в 2010 г. Производительность труда увеличилась с 600,8 тыс. тенге на одного работника в 1995г. до 9298,2 тыс. тенге в 2010 г.

С 2007 по 2009 г. наблюдалось снижение индекса физического объема производства под влиянием сокращения спроса на продукцию экспортноориентированных предприятий: ТОО "Корпорация Казахмыс" и АО "АрселорМиттал Темиртау" в связи с финансовым кризисом, вызванным снижением мировых цен на металлы (рис. 2).

В 2010 г. промышленными предприятиями Карагандинской области произведено продукции в действующих ценах на 1032,1 млрд тенге, что к уровню 2009 г. составило 104,3%. В республиканском объеме промышленности Карагандинской области принадлежит третье место.

В горнодобывающей промышленности и разработке карьеров индекс физического объема в 2010г. по сравнению с 2009 г. составил 103,8% за счет увеличения добычи марганцевых руд в 1,2 раза, а также добычи угля и лигнита, руд цветных металлов.